

Садор муз

Олександр Яременко

ФІЛАТЕЛІСТИЧНА ШЕВЧЕНКІАНА*

(до 200-річного ювілею Тараса Шевченка)

Відійшов в історію черговий ювілей одного з найвидатніших синів України, світоча української поезії, гуманіста, художника Тараса Шевченка, ім'я котрого стало символом України.

Ще 2007 р. пошта України започаткувала серію філателістичних випусків до 200-річчя від дня народження митця, яку гідно завершено 2014 року. У лютому до цієї дати видано конверт із автопортретом поета (1860) у кожусі та смушевій шапці.

Поруч фрагмент автографа вірша “Доля”, написаного 1858 р. в Нижньому Новгороді. 9 березня у 15 областях України на урочистих заходах Укрпошта провела погашення кореспонденції спеціальними поштовими штемпелями, присвяченими 200-річчю Т. Шевченка. Зокрема, погашення відбулися в містах, які поет відвідував під час подорожей Україною: Києві, Батурині, Луцьку, Житомирі, Новоград-Волинську, Переяслав-Хмельницькому, Почаєві та селищі міського типу Вишнівець Тернопільської області, Сумах і Черкасах.

* Продовження. Початок див.: СіЧ. – 2013. – № 2-12; 2014. – № 1, 2.

Крім того, цю ж акцію проведено у Львові, Запоріжжі, Рівному, Ужгороді, Харкові, Хмельницькому та в райцентрі Вовчинець Івано-Франківської області.

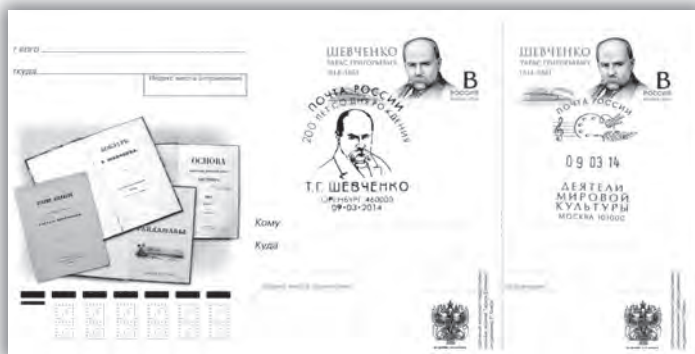
26 вересня 2014 р. з'явилися в обігу ювілейні філателістичні випуски – дві поштові марки та блок із конвертами першого дня (КПД). На марці номіналом 2 грн – портрет Василя Кочубея (1640 – 25 липня 1708) – генерального писаря (1687–1699), генерального судді (1699–1708) Лівобережної України [див. 3 стор. обкл.]. Шевченко намалював його в березні – травні 1859 р. в Петербурзі на замовлення Петра Кочубея – російського вченого, відомого дослідженнями в галузі мінералогії, хімії, історії техніки. На полях аркуша марок подана цитата зі спогадів В. Суханова-Подколізіна “Що пригадалося про Тараса Григоровича Шевченка” та уривок із вірша “Не нарікаю я на Бога...”.

На марці номіналом 2.50 грн – офорт “Дари в Чигирині 1649 року” із серії “Живописна Україна”, написаний Шевченком 1844 р. Це твір про події часів народно-визвольної війни 1648–1654 рр., перша в українському образотворчому мистецтві реалістична історична композиція. На полях аркуша марок подано: витяг із рішенням ради Академії мистецтв від 2 вересня 1860 р. про надання Шевченкові звання академіка гравюри та початок вірша “Чигирин” (1844). Кожний аркуш серії марок зверху ліворуч має купон з одним з автопортретів 1860-х рр. Завершує серію поштовий блок “200-річчя від дня народження Тараса Шевченка”, який складається із двох марок. Над першою – два рядки з вірша Шевченка “Л.” – “Поставлю хату і кімнату, / Садок-райочок насаджу...”. На марці – портрет Ликери Полусмак (створений влітку 1860 р.) – нареченої поета, колишньої кріпачки М. Макарова. Шевченко познайомився з нею в червні 1860 р. на дачі в Н. Забілі у Стрельні. Присвятив їй вірші “Ликері” та “Л.”. На тлі портрета – архітектурний проект хати із круглим скляним ґанком, що його виконав Шевченко між лютим і 25 серпня 1860 р. в Петербурзі, маючи намір збудувати житло біля Канева над Дніпром. У правій частині марки – фрагмент малюнка Шевченка на тему його однойменної поеми “Сліпий (Невольник)”, виконаного в Україні не раніше травня 1843 р. Завершує композицію марки автограф вірша “Минули літа молодії...” (18 жовтня 1860 р., Петербург) на тлі розлогого дерева – саду – примари.

На правій марці блоку – автопортрет у світлому костюмі (1860), який Шевченко виконав за фотографією І. Гудовського, зробленою в Києві 1859 р. На цьому зображенні відбився пригнічений стан, у якому поет повернувся до Петербурга після арешту в Україні влітку 1859 р. Уперше цей автопортрет – офорт відтворено на поштовому конверті 1964 р. до 150-річчя від дня народження поета (див.: СіЧ. – 2013. – № 3. – С. 120). Завершує композицію блоку кетяг

калини у правому куті, під яким прикінцеві рядки поезії Шевченка “І мертвим, і живим, і ненарожденним землякам моїм в Україні і не в Україні моє дружнє посланіє”, пророчі за нинішньої політичної, соціальної та економічної ситуації у країні [див. 3 стор. обкл.]. В оформленні КПД блоку використано малюнок Шевченка “Старий на цвинтарі” (1859, сепія) у зміненому ракурсі та фрагмент автографа вірша “Муза” (9 листопада 1858 р., Нижній Новгород).

Не минули шевченківський ювілей і в Російській Федерації. 10 грудня 2013 р. “Издательство “Марка”. Россвязь” видав поштову картку (ПК), у вихідних даних котрої вказано: “Иллюстративный материал предоставлен Национальным музеем Тараса Шевченко”. Художник-дизайнер ПК – Р. Комса, якому, напевне, і належить портрет на оригінальній марці. На малюнку ПК подано прижиттєві видання творів класика: “Псалми Давидові” (1860, окреме видання), “Кобзарь” (1860), “Гайдамаки” (1841). Завершує композицію титульна сторінка журналу “Основа”, виникнення й діяльність якого значною мірою пов’язані з іменем Шевченка. У першому номері “Основи”, що вийшов іще за життя поета, було надруковано низку його творів, зокрема: “Не для людей, тієї слави”; початок поеми “Єретик” під заголовком “Посланіє славному П.І. Шафарикові”.

9 березня 2014 р. в Оренбурзі на поштовому відділенні 460 000 використано пам’ятковий штемпель “200 лет со дня рождения Т.Г. Шевченко”, на якому графічне зображення портрета Шевченка (за картиною І. Рєпіна). У Москві використано штемпель із перевідною датою: “Почта России 09.03.2014. Деятели мировой культуры. Москва 101 000”. На штемпелі зображені символи мистецтва: палітра з пензлями, гусяче перо та нотна лінійка зі скрипковим ключем.

5–7 квітня 2014 р. в місті Відін (Болгарія) відбулася Міжнародна філателістична виставка “БАЛКАНФІЛА 2014”. З нагоди вернісажу пошта Болгарії видала поштовий блок, який складають чотири марки з портретами діячів культури, чиї ювілеї відзначають 2014 року: 450 років від дня В. Шекспіра; 200-ліття Т. Шевченка, 200-ліття М. Лермонтова та 150-річчя Р. Штрауса. Автор зображень – болгарський художник Атанас Атанасов. Імовірно, при написанні портрета Шевченка він використовував фото 1859–1860 рр. [див. 3 стор. обкл.].

Кожній нації, щоби мати майбутнє, потрібні орієнтири. Такою для України стала велична постать Т. Шевченка. І. Дзюба, відомий літературознавець, у минулому дисидент, зазначив: “Не віддаваймо Шевченка минулому. Він нам потрібний як провідник у майбутнє”. (“Поштовий вісник”. – 2014. – 14 березня. – С. 5).

Отримано 27 січня 2015 р.

м. Куїв